

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001412

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-05-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Люлька Євген Миколайович

2. Yevhen M. Liulka

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0000-3459-6058

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: ОП 51167 Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії в Українській медичній стоматологічній академії за спеціальністю 222 – Медицина

Дата захисту: 13-06-2026

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Комунальне підприємство "Полтавський обласний клінічний медичний кардіоваскулярний центр Полтавської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 01204360

Місцезнаходження: вул. Антона Цедіка, Полтава, Полтавський р-н., 36000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13261

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76, 76.03, 76.03.49

Тема дисертації:

1. Морфологія коронарного венозного синуса серця в нормі та при деяких кардіальних патологіях у залежності від особливостей будови тіла та статі людини
2. Morphology of the coronary venous sinus of the heart in normal conditions and in certain cardiac pathologies depending on body structure characteristics and sex

Реферат/анотація:

1. Коронарний венозний синус є головним колектором венозного відтоку від більшої частини міокарда і водночас важливою анатомічною структурою для сучасної кардіології, кардіохірургії, інтервенційної аритмології та променевої діагностики. Через нього виконують катетеризацію при серцевій ресинхронізувальній терапії, електрофізіологічних втручаннях, окремих видах абляції, ретроградній кардіоплегії, венографії та інших ендovasкулярних процедурах. За таких умов індивідуальна мінливість довжини, діаметра, просторової орієнтації, конфігурації гирла, характеру впадіння приток і мікроструктури стінки безпосередньо впливає на безпечність і результативність маніпуляцій. Попри значну кількість робіт, венозна ланка коронарного русла, зокрема коронарний синус, вивчена недостатньо, а його статева, соматотипологічна й патологічно зумовлена мінливість залишаються недостатньо систематизованими. Метою дослідження було визначити клініко-анатомічні та морфологічні особливості коронарного венозного

синуса серця людини в нормі та при деяких кардіальних патологіях залежно від статі й особливостей будови тіла. Використано комплекс взаємодоповнювальних методів: макроскопічний (оцінка топографії та загального плану будови), рентгенологічний (КТ-коронарографія для прижиттєвого вимірювання лінійних і просторових параметрів), антропометричний (кількісна характеристика соматичного статусу), гістологічний (аналіз мікроструктури стінки) та реконструктивний (двовимірні реконструкції за серійними мікрофотографіями). Статистичне опрацювання (Statistica 6.0) виконували із застосуванням непараметричних критеріїв, кореляційного аналізу та покрокового регресійного моделювання. Матеріалом слугували дані КТ-коронарографії 36 пацієнтів без ураження коронарних артерій та аутопсійний матеріал. Встановлено, що топографо-анатомічна організація вінцевої пазухи характеризується вираженою індивідуальною, соматотипологічною та статевію варіабельністю. На макрорівні виявлено закономірні відмінності довжини, зовнішнього діаметра в проксимальному, середньому й дистальному відділах, площі поперечного перерізу, форми та просторової орієнтації. У брахіморфів коронарний синус має більші макрометричні параметри, тоді як у доліхоморфів відзначено тенденцію до більш витягнутої форми й «делікатнішої» гістоархітеконики. У чоловіків переважають більші абсолютні значення частини морфометричних показників, тоді як у жінок окремі просторові характеристики є відносно більш варіабельними. Мікроскопічно доведено складну трьохоболонкову організацію стінки з поєднанням ендотеліального, сполучнотканинного, гладком'язового, еластичного та мікроциркуляторного компонентів. Показано конституціонально зумовлене зменшення загальної товщини стінки, інтими, медії та кількості мікросудин в адвентиції від брахі- до доліхоморфного типу, що свідчить про варіабельність опорного, скоротливого й трофічного потенціалу венозної стінки. У чоловіків медія є товстішою й багатшою на гладкі м'язові клітини, ніж у жінок, що вказує на більш виражений скоротливо-адаптаційний потенціал та обґрунтовує необхідність урахування статі при морфометричній інтерпретації. За даними КТ-коронарографії в осіб без коронарної патології встановлено діапазони антропометричних і КТ-показників коронарного синуса; достовірних статевих відмінностей більшості параметрів не виявлено, що дозволяє розглядати їх переважно як прояв індивідуальної, а не суто статевої мінливості. Кореляційний аналіз показав, що передньо-задній розмір грудної клітки є найінформативнішим антропометричним предиктором окремих розмірів вінцевої пазухи, а між КТ-розмірами самого синуса існує низка сильних і помірних внутрішніх зв'язків. На цій основі побудовано та статистично верифіковано регресійні моделі прогнозування окремих морфометричних параметрів коронарного синуса. Отримані результати поглиблюють сучасні уявлення про морфологію венозного русла серця, топографо-анатомічну та мікроструктурну мінливість коронарного венозного синуса і морфофункціонально обґрунтовують його роль як спеціалізованого венозного колектора. Практичне значення полягає у створенні морфологічної основи для персоналізованої інтерпретації даних променевої діагностики та морфометрії, удосконаленні передопераційного планування інтервенційних, електрофізіологічних і кардіохірургічних втручань, а також у можливості використання регресійних моделей для прогнозування індивідуальних параметрів коронарного синуса.

2. The coronary venous sinus is the main collector of venous outflow from the greater part of the myocardium and at the same time an important anatomical structure for contemporary cardiology, cardiac surgery, interventional electrophysiology, and radiologic imaging. It is used as an access route for catheterization during cardiac resynchronization therapy, electrophysiological procedures, certain types of ablation, retrograde cardioplegia, venography, and various endovascular interventions. Under these conditions, individual variability in its length, diameter, spatial orientation, ostial configuration, pattern of tributary entry, and wall microstructure directly affects the safety and effectiveness of clinical manipulations. Despite a substantial number of studies devoted to the cardiac vascular bed, the venous component of the coronary circulation, particularly the coronary sinus, remains insufficiently investigated, and its sex related, somatotype related, and pathology related variability is still not adequately systematized. The aim of the study was to determine the clinico-anatomical and morphological features of the human coronary venous sinus in normal conditions and in selected cardiac pathologies, depending on sex and body build characteristics. A set of complementary methods was used: macroscopic (assessment of topography and overall structural pattern), radiologic (CT coronary angiography for in vivo measurement of linear

and spatial parameters), anthropometric (quantitative characterization of somatic status), histologic (analysis of wall microstructure), and reconstructive (two dimensional reconstructions based on serial microphotographs). Statistical processing (Statistica 6.0) was performed using nonparametric tests, correlation analysis, and stepwise regression modeling. The material consisted of CT coronary angiography data from 36 patients without coronary artery disease and autopsy specimens. It was established that the topographic and anatomical organization of the coronary sinus is characterized by pronounced individual, somatotype-related, and sex-related variability. At the macroscopic level, consistent differences were revealed in its length, external diameter in the proximal, middle, and distal segments, cross sectional area, shape, and spatial orientation. In brachymorphic individuals, the coronary sinus exhibits larger macrometric parameters, whereas in dolichomorphic individuals there is a tendency toward a more elongated shape and a more “delicate” histoarchitectonics. In males, higher absolute values of several morphometric indices predominate, while in females certain spatial characteristics are relatively more variable. Microscopically, a complex three layered wall organization was demonstrated, comprising endothelial, connective tissue, smooth muscle, elastic, and microcirculatory components. A constitutionally determined decrease in total wall thickness, intimal and medial thickness, and the number of microvessels in the adventitia from brachy- to dolichomorphic types was shown, indicating variability in the supporting, contractile, and trophic potential of the venous wall. In males, the media is thicker and richer in smooth muscle cells than in females, which points to a more pronounced contractile-adaptive potential and substantiates the need to consider sex when interpreting morphometric features. According to CT coronary angiography in individuals without coronary pathology, ranges of anthropometric and CT based parameters of the coronary sinus were established; no statistically significant sex differences were found for most indices, which allows them to be regarded primarily as manifestations of individual rather than purely sex related variability. Correlation analysis showed that the anteroposterior diameter of the chest is the most informative anthropometric predictor of certain dimensions of the coronary sinus, and that there are several strong and moderate internal correlations among the CT measurements of the sinus itself. On this basis, regression models for predicting specific morphometric parameters of the coronary sinus were constructed and statistically verified. The obtained results deepen current understanding of the morphology of the cardiac venous system, the topographic-anatomical and microstructural variability of the coronary venous sinus, and provide a morphofunctional rationale for its role as a specialized venous collector. The practical significance lies in creating a morphological foundation for personalized interpretation of imaging and morphometric data, improving preoperative planning of interventional, electrophysiological, and cardiac surgical procedures, and enabling the use of regression models to predict individual parameters of the coronary sinus.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Білаш СМ, Проніна ОМ, Люлька ЄМ. Сучасне уявлення про морфологію венозної системи серця та методи її дослідження. Вісник проблем біології і медицини. 2019;3(152):16-19.
- Liulka, Y. M., & Bilash, S. M. (2023). Features of anthropometric indicators and dimensions of the coronary sinus and relationships between these indicators in patients without coronary artery pathology. Reports of Morphology, 29(3), 67-72. [https://doi.org/10.31393/morphology-journal-2023-29\(3\)-10](https://doi.org/10.31393/morphology-journal-2023-29(3)-10)
- Liulka Ye. M. Morphological methods for the study of the human coronary venous sinus. Bulletin of Problems in Biology and Medicine. 2026;1(180):389-397.

- Люлька ЄМ, Білаш СМ. Морфологія вінцевої пазухи серця людини: сегментарна морфометрія стінки, колагенового компонента та мікросудинного русла. Перспективи та інновації науки. 2026;3(61):2288–2295.
- Bilash, S. M., Liulka, Y. M., Barannikov, K. V., Pronina, O. M., Shostya, A. M., Koptev, M. M., Pirog-Zakaznikova, A. V., Oliinichenko, Y. O., Donchenko, S. V., Oleksiienko, V. V., & Mamai, O. V. (2026). Modeling coronary sinus dimensions using regression analysis in patients without coronary artery pathology. Reports of Morphology, 32(1), 13–18. [https://doi.org/10.31393/morphology-journal-2026-32\(1\)-02](https://doi.org/10.31393/morphology-journal-2026-32(1)-02)

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U004457

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білаш Сергій Михайлович

2. Serhii M. Bilash

Кваліфікація: д. б. н., професор, 14.03.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8351-6090

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попадинець Оксана Григорівна

2. Oksana H. Popadynets

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.03.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2093-5984

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Івано-Франківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010758

Місцезнаходження: вул. Галицька, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Матешук-Вацеба Леся Ростиславівна

2. Lesia R. Mateshuk-Vatseba

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.03.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3466-5276

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького"

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гнатюк Михайло Степанович

2. Mykhailo S. Hnatiuk

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.03.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4110-5568

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Код за ЄДРПОУ: 02010830

Місцезнаходження: Майдан Волі, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стецук Євген Валерійович

2. Yevhen V. Stetsuk

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.03.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4239-2618

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шепітько Володимир Іванович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шепітько Володимир Іванович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Прихідько Олена Олексіївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна